MAKTABGACHA TA’LIM TARBIYALANUVCHILARINING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH (tayyorlov guruhlari tasviriy faoliyati misolida)

Gulshod Umarova Abdujabborovna
Guliston davlat pedagogika insituti Maktabgacha ta’lim kafedrasi katta o‘qituvchisi
Sabina Avezova Saidvali qizi
Guliston davlat pedagogika insituti 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur tezisda maktabgacha ta’lim tashkilotlarining tayyorlov guruhlarida tarbiyalanuvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Unda tasviriy faoliyat turlari orqali bolalarning ijodiy fikrlashini, tasavvurini, estetik didini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, tayyorlov guruhlarida tasviriy faoliyatni samarali tashkil etish usullari, tarbiyachining roli hamda ijodiy muhit yaratishning ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta’lim amaliyotida bolalarning ijodiy faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: estetik tarbiya, ijodiy fikrlash, ijodiy qobiliyat, maktabgacha ta’lim, pedagogik yondashuv, rasm chizish, tarbiyachi faoliyati, tasviriy faoliyat, tayyorlov guruhi.

Аннотация. В данном тезисе освещены вопросы развития творческих способностей воспитанников в подготовительных группах дошкольных образовательных организаций. В ней проанализированы педагогические возможности формирования творческого мышления, воображения, эстетического вкуса детей посредством видов изобразительной деятельности. Также раскрыты методы эффективной организации изобразительной деятельности в подготовительных группах, роль воспитателя и важность создания творческой среды. Результаты исследования служат повышению творческой активности детей в практике дошкольного образования.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, творческое мышление, творческие способности, дошкольное образование, педагогический подход, рисование, деятельность воспитателя, изобразительная деятельность, подготовительная группа.

Abstract. This thesis highlights the issues of developing the creative abilities of students in preparatory groups of preschool educational organizations. It analyzes the pedagogical possibilities of forming children's creative thinking, imagination, and aesthetic taste through types of visual activity. Methods for the effective organization of visual activity in preparatory groups, the role of the educator, and the importance of creating a creative environment are also revealed. The results of the study serve to increase the creative activity of children in the practice of preschool education.

Keywords: aesthetic education, creative thinking, creative abilities, preschool education, pedagogical approach, drawing, educator's activity, visual activity, preparatory group.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini erta yoshdan rivojlantirish ularning shaxs sifatida shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy faoliyat bolalarda mustaqil fikrlash, tasavvur, estetik did va emotsional sezgirlikni rivojlantiradi. Shu jihatdan qaraganda, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tasviriy faoliyat orqali tarbiyalanuvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi.

Tayyorlov guruhidagi bolalar maktab ta’limiga qadam qo‘yish arafasida bo‘lib, ularning aqliy, ruhiy va ijodiy rivoji muhim bosqichda turadi. Tasviriy faoliyat (rasm chizish, bo‘yash, yopishtirish, konstruksiyalash) bolalarning ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish va rivojlantirish uchun eng qulay vositalardan biridir.

Ushbu tezisda maktabgacha yoshdagi, xususan tayyorlov guruhlari tarbiyalanuvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tasviriy faoliyatning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi.

1. Ijodiy qobiliyat tushunchasining pedagogik mohiyati

Ijodiy qobiliyat — bu shaxsning yangilik yaratishga, muammoni noodatiy yo‘l bilan hal etishga, o‘z fikr va tasavvurlarini erkin ifodalashga bo‘lgan ichki imkoniyatidir. Maktabgacha yosh davrida ijodiy qobiliyatlar tabiiy ravishda rivojlanadi, ammo bu jarayon pedagog tomonidan to‘g‘ri yo‘naltirilsa, yanada samarali bo‘ladi.

Pedagogika fanida ijodiy qobiliyat quyidagi tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi:

- tasavvur va fantaziya;
- mustaqil fikrlash;
- estetik did;
- emotsional ifodalilik;
- muammoni ijodiy hal etish qobiliyati.

Mazkur sifatlar bolalarda aynan tasviriy faoliyat jarayonida faol namoyon bo‘ladi.

2. Tasviriy faoliyatning maktabgacha ta’limdagi o‘rni

Tasviriy faoliyat — bu bolalarning borliqni badiiy obrazlar orqali ifodalashiga xizmat qiluvchi faoliyat turi hisoblanadi. U quyidagi turlarga bo‘linadi:

- rasm chizish;
- bo‘yash;
- aplikatsiya (yopishtirish);
- loydan, plastilindan yasash;
- konstruksiyalash.

Tasviriy faoliyat jarayonida bola:

1. rang va shakllarni farqlashni;
2. fazoviy tasavvurni;
3. qo‘l barmoqlari mayda motorikasini;
4. estetik zavqni;
5. ijodiy mustaqillikni rivojlantiradi.

Shuningdek, tasviriy faoliyat bolalarning nutqiy rivojiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, chunki bola o‘z ishi haqida gapirishga, izohlashga harakat qiladi.

3. Tayyorlov guruhlarida tasviriy faoliyat orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullari

Tayyorlov guruhlarida tasviriy faoliyatni tashkil etishda quyidagi pedagogik usullardan foydalanish samarali hisoblanadi:

Erkin ijod usuli – bolaga mavzu asosida mustaqil rasm chizish imkonini berish;

Muammoli vaziyatlar yaratish – “Agar ranglar gapira olsa…”, “Sehrli o‘rmon” kabi mavzular orqali tasavvurni kengaytirish;

Noan’anaviy rasm chizish texnikalari – barmoqlar bilan chizish, shimgich, paxta, ip yordamida rasm yaratish;

Individual yondashuv – har bir bolaning qobiliyatini hisobga olish;

Rag‘batlantirish – bolalarning ijodiy ishlarini maqtash, ko‘rgazmalar tashkil etish.

Bu usullar bolalarda ijodiy faollikni oshiradi va o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantiradi.

4. Tarbiyachining roli va pedagogik shart-sharoitlar

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kasbiy mahorati muhim ahamiyatga ega. Tarbiyachi:

- bolaga erkinlik berishi;
- uning g‘oyalarini qo‘llab-quvvatlashi;
- tanqidiy emas, rag‘batlantiruvchi munosabatda bo‘lishi;
- tasviriy faoliyat uchun qulay muhit yaratishi lozim.
- Shuningdek, materiallarning yetarli bo‘lishi, rang-baranglik, texnik vositalardan foydalanish ijodiy rivojlanishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tarbiyalanuvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tasviriy faoliyat muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ayniqsa, tayyorlov guruhlarida bu faoliyat bolalarning maktab ta’limiga psixologik va ijodiy tayyorgarligini ta’minlaydi. To‘g‘ri tashkil etilgan tasviriy faoliyat bolalarda ijodiy fikrlash, estetik did va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari. Maktabgacha ta’limni rivojlantirishga oid hujjatlar. – Toshkent, 2017–2023.
2. Abdurahmonov A. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
3. Davlat ta’lim standarti. Maktabgacha ta’lim va tarbiya. – Toshkent, 2022.
4. Jo‘rayev R. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2019.
5. Karimova D. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy faoliyatni rivojlantirish. – Toshkent, 2020.
6. Mavlonova R. Maktabgacha ta’lim metodikasi. – Toshkent: Noshir, 2017.
7. Muslimov N. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar. – Toshkent, 2021.
8. Sodiqova M. Tasviriy faoliyat metodikasi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2019.
9. Tursunov S. Bolalar ijodkorligini rivojlantirish asoslari. – Toshkent, 2018.
10. Xodjayev B. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.